

**POLACY RATUJĄCY
LUDNOŚĆ ŻYDOWSKĄ
PODCZAS OKUPACJI
NIEMIECKIEJ
NA LUBELSZCZYŹNIE**

**zestawienie
bibliograficzne**

Spis treści

Wstęp

I. Wydawnictwa zwarte

II. Artykuły z czasopism

Wstęp

Zestawienie bibliograficzne w wyborze zostało opracowane na podstawie katalogów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie, katalogów bibliotek i bibliografii regionalnych oraz Bibliografii Lubelszczyzny. Zawiera opisy wydawnictw zwartych (książki, artykuły w pracach zbiorowych i fragmenty książek) i artykułów z czasopism. Bibliografia opracowana za lata 1977-2023.

I. Wydawnictwa zwarte

1. Chełmscy Sprawiedliwi wśród Narodów Świata / Dorota Bida // W: Zauroczenie miłości : pamiętnik poetycki / Stanisław Betiuk. – Lublin : Wydawnictwo Lubelskie AZ : Wydawnictwo Polihymnia Sp. z oo, 2021. – S. 74-78
2. Gorajec, jaki pamiętam... / Emilia Sykałowa // W: Okupacja Zamojszczyzny we wspomnieniach jej mieszkańców / red. Regina Smoter-Grzeszkiewicz, Bogusław Garbacik. – Lublin ; Wielącza : Urząd Gminy Radecznica, 2013. – S. [105]-108
3. Kapłan niezwykły : ksiądz Jan Poddębniak (1907-1994) / Józef Chorębała // W: W duchu i prawdzie : wybrane sylwetki Kościoła lubelskiego (1805-2005) / red. Henryk Misztal. – Lublin : Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej "Gaudium". 2005. – S. 272-276
4. Krasnostawskie historie/hestorie mówione. Wspomnienie świata, którego już nie ma / Lena Bielska // W: Losy Żydów z Krasnegostawu i okolic : zbiór artykułów i scenariuszy zajęć z zakresu antydyskryminacji i edukacji o Zagładzie / red. Katarzyna Zabratańska, Agnieszka Sewruk. – Lublin : Fundacja HerStory, 2016. – S. 32-36, 142-146

5. Losy Żydów krasnostawskich na tle niemieckiej polityki eksterminacyjnej realizowanej w dystrykcie lubelskim - zarys problematyki / Ewa Koper // Losy Żydów z Krasnegostawu i okolic : zbiór artykułów i scenariuszy zajęć z zakresu antydyskryminacji i edukacji o Zagładzie / red. Katarzyna Zabratańska, Agnieszka Sewruk. – Lublin : Fundacja HerStory, 2016. – S. 38-50, 148-160
6. "Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich" : represje wobec Polaków za pomoc i ukrywanie ludności żydowskiej na terenie Kreishauptmannschaft Biłgoraj / Rafał Drabik // W: Ludność cywilna w powiecie biłgorajskim w latach II wojny światowej / red. Dorota Skakuj. – Biłgoraj : Muzeum Ziemi Biłgorajskiej w Biłgoraju, 2022. – S. 8-28
7. O księdzu Soszyńskim i rodzinie Baldigerów ; Hiding for life / Józef Grzywaczewski. – Lublin : Wydawnictwo Polihymnia, 2012. – 23 s.
8. Ocalenie Lejbusia Goldberga : kropla historii Zagłady / Antoni Sułek // W: Co się dzieje z polskim społeczeństwem? : księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Ireneuszowi Krzemińskiemu / red. nauk. Urszula Kurczewska [et al.]. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2019. – S. 253-274
9. Polacy z pomocą Żydom (diecezja lubelska, 1939-1945) / Józef Maciąg [et al.] // W: W duchu i prawdzie : wybrane sylwetki Kościoła lubelskiego (1805-2005) / red. Henryk Misztal. – Lublin : Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej "Gaudium", 2005. – S. 507-519
10. Polscy jezuici zaangażowani w pomoc Żydom w latach II wojny światowej / Stanisław Cieślak // W: Kościół, Żydzi, jezuici : wokół pomocy Żydom w czasie II wojny światowej / red. Michał Wenklar. – Kraków : Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Krakowie : Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie, 2021. – S. 125-197
11. Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939-1945. T. 3, Dystrykt lubelski Generalnego Gubernatorstwa / Sebastian Piątkowski. – Lublin ; Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, 2020. – 460 s.
12. Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków zamieszkałych we wsiach Lubelszczyzny w latach 1939-1944 : wybór materiałów

źródłowych / Sebastian Piątkowski // W: Polska pod okupacją 1939-1945. T. 2 / red. Marcin Przegiętka. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2016. – S. 205-257

13. Relacje świadków jako źródło do badań biografii duchowieństwa diecezji lubelskiej w XX wieku : problem ich wartości informacyjnej i wiarygodności / Anna Łosowska // W: Oblicza archiwów i współczesne wyzwania archiwistyki : studia archiwistyczne / red. nauk. Piotr A. Czyż, Dariusz Magier. – Siedlce : Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach : Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, 2019. – S. 145-158
14. Zabójstwo Wróblów w Bidaczowie Nowym k. Biłgoraja za pomoc Żydom / Stanisław Schodziński // W: Nad Tanwią i Ładą : przyczynki do historii i kultury Ziemi Biłgorajskiej. T. 10 / red. Piotr Flor. – Biłgoraj : Biłgorajskie Towarzystwo Regionalne. 2017. – S. 81
15. Zagłada obywateli polskich pochodzenia żydowskiego / Jerzy Doroszuk // W: Zbrodnie hitlerowskie w regionie białskopodlaskim 1939-1945 / red. nauk. Mariana Kowalskiego ; Jerzy Doroszuk [et al.]. – Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1977. – 129-147

II. Artykuły z czasopism

16. 3 kg cukru za głowę Żyda. Podlubelscy sprawiedliwi wśród narodów świata / Wojciech Pokora // *Kurier Lubelski*. – 2023, nr 59, s. 14-15
17. Białczanie ukrywali Żydów w okresie II wojny światowej : groby białczan, zasłużonych w ukrywaniu Żydów, znajdują się na starym białskim cmentarzu / Anna Chodyka // *Słowo Podlasia*. – 2022, nr 32, s. 2
18. Bohaterowie dwóch narodów : jak Polacy ratowali dęblińskich Żydów przed Zagładą / Mirosław Skrzypiec // *Mówią Wieki : magazyn historyczny*. – 2015, nr 11, a. 37-39

19. Cudak : o tym się nigdy nie mówiło / Paweł Piotr Reszka // *Duży Format : czwartkowiec "Gazety Wyborczej"*. – 2021, nr 39, s. 5-7
20. Dali odpór złu / JD // *Nowy Tydzień w Lublinie*. – 2019, nr 14, s. 11
21. Gestapowiec zastrzelił dziecko na kirkucie / Irena Nastalska-Maj // *Wspólnota Lubartowska i Gminy Niemce*. – 2019, nr 42, s. 17
22. Głos Sprawiedliwych / EM.K. // *Nowy Tydzień w Lublinie*. – 2018, nr 13, s. 2
23. Gwiazda Dawida była hasłem „na ratunek”. „Shoah” a rzeczywistość / Józef Kiszczak // *Kurier Lubelskie*. – 1986, nr 47, s. 4
24. Historia odważnej dziewczyny / Dominik Smaga // *Dziennik Wschodni*. – 2022, nr 72, s. 4
25. Historia ważna, prawdziwa i bolesna / Dominik Smaga // *Dziennik Wschodni*. – 2020, nr 193, dod. Magazyn, s. 4-5
26. Jak siostry ratowały żydowskie dzieci / Leszek Wójtowicz // *Kronika Tygodnia*. – 2021, nr 38, s. 19
27. 16. „Jeśli ksiądz zechce będziemy żyć” / Zbigniew Kopeć // *Kurier Lubelskie*. – 1987, nr 128, s. 5
28. Ks. prałat Jan Poddebiak – „Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata” / [brak autora] // *Widomości Diecezjalne Lubelskie*. – 1987, nr 2-4, s. 90-93
29. Kto ratuje jedno życie, jakby świat cały ratował : ludzie z pasją / Małgorzata Kołodziejczyk // *Słowo Podlasia*. – 2022, nr 13, s. 18, 23
30. Losy ludności żydowskiej w Piaskach w latach okupacji / Lucjan Świetlicki // *Region Lubelski*. – 1989-1990, nr 4, s. 57-65
31. Miłość w czasie Zagłady / Antoni Sułek // *Więź*. – 2020, nr 4, s. 42-57
32. Na ratunek bliźniemu / Agnieszka Gieroba // *Gość Niedzielny (Lublin)*. – 2020, nr 9, s. IV
33. Największa jest miłość / Urszula Buglewicz // *Niedziela*. – 2019, nr 21, s. I, IV

34. Naprawdę była taka Irena / Dominik Smaga // *Dziennik Wschodni*. – 2022, nr 74, dod. Magazyn, s. 18-19
35. Niech Bóg pomoże. I rodzina pomagała Żydom / Rafał Drabik // *Kurier Lubelski*. – 2023, nr 61, s. 2
36. Niech to może będzie przykładem / Agnieszka Dybek // *Dziennik Wschodni*. – 2022, nr 89, s. 9
37. Ocalona / Małgorzata Mazur // *Tygodnik Zamojski*. – 2022, nr 27, s. 25
38. Ocalony, czyli krótka historia o Mike Rodzynku / Adam Panasiuk // *Wschód: Kwartalnik Społeczno-Kulturalny*. – 2022, nr 4, s. 34
39. Order dla zamościanki / AP // *Kronika Tygodnia*. – 2019, nr 43, s. 8
40. Pacyfikacja Białki za pomoc Żydom i jeńcom / Rafał Drabik // *Kurier Lubelski*. – 2022, nr 235, s. 2
41. Pamięci siostry Longiny / lew // *Kronika Tygodnia*. – 2022, nr 43, s. 14
42. Pamięć o tych, co zginęli, bo nieśli pomoc Żydom / Bogdan // *Kurier Lubelski*. – 2022, nr 189, s. 2
43. Pamiętają o Kusiakach / lew // *Kronika Tygodnia*. – 2021, nr 14, s. 12
44. Podczas wojny pomagała Żydom. Odebrała za to medal / Karolina Ryniak // *Kurier Lubelski*. – 2019, nr 202, s. 7
45. Polacy na ratunek Żydom. Feliksa i Stanisław Matuszakowie z Grabniaka / Adam Panasiuk // *Wschód*. – 2023, nr 2 (50), s. 34-35
46. Pomnik księdza, który ratował Żydów / Małgorzata Domagała // *Gazeta Wyborcza (Lublin)*. – 2019, nr 47, s. 1
47. Ratowali Żydów / mp // *Tygodnik Zamojski*. – 2018, nr 52, s. 22
48. Ratował Żydów i pomagał najsłabszym. Stefan Sendłak ma swoją tablicę / ak // *Dziennik Wschodni*. – 2023, nr 60, s. 10
49. Ratowała Żydów w czasie wojny : ludzie stąd / Anna Chodyka // *Słowo Podlasia*. – 2020, nr 1, s. 20

50. Relacje polsko-żydowskie na Ziemi Janowskiej podczas okupacji w latach 1939-1944 [Cz. 1] / Daniel Starzyński // *Janowskie Korzenie*. – 2013, nr 21, s. 52-58
51. Relacje polsko-żydowskie na Ziemi Janowskiej podczas okupacji w latach 1939-1944. Cz. II / Daniel Starzyński // *Janowskie Korzenie*. – 2014, nr 22, s. 22-31
52. Sierociniec w Turkowicach był dla żydowskich dzieci "domem ocalenia" / Rafał Drabik // *Kurier Lubelski*. - 2022, nr 71, s. 2
53. Skrytka pod zegarem / (ka) // *Gazeta w Lublinie*. – 1993, nr 273, s. 1
54. Solidarność bokserów. Jak pięściarze z Lublina uratowali Żyda w czasie okupacji / Alicja Gontarek // *Kurier Lubelski*. – 2023, nr 127, s. 2
55. Sprawiedliwa wśród narodów świata / Jacek Łęski // *Gazeta w Lublinie*. – 1992, nr 52, s. 4
56. Sprawiedliwi w cieniu pandemii / JD // *Nowy Tydzień w Lublinie i w Świdniku*. – 2020, nr 13, s. 5
57. Sprawiedliwi w czasach ostatecznych / *Nasz Dziennik*. - 2020, dod. Nasz Magazyn, nr 20, s. M4-M5
58. Stefan Sendłak - działacz "Żegoty" z Zamościa / Janusz Kłapeć // *Kurier Lubelski*. - 2021, nr 231, s. 2
59. Śladami Singera: Sztukmistrz w Piaskach / Anna Dąbrowska // *Gazeta Wyborcza*. – 2006, nr 184, s. 9
60. Śmierć prawdziwym zwycięzcą / Antoni Sułek // *Tygodnik Powszechny*. – 2019, nr 36, s. 54-57
61. Świat : [medal „sprawiedliwy wśród narodów świata” dla Haliny Babiary z Izbicy] / Anna Fostakowska // *Kronika Tygodnia*. – 1997, nr 14, s. 8
62. Tablica w Lejnie / Jarosław Armaciński // *Wschód: Kwartalnik Społeczno-Kulturalny*. – 2022, nr 4, s. 32-33
63. Toż to dziecko było... / Jadwiga Hereta // *Tygodnik Zamojski*. – 2019, nr 45, s. 24
64. Trzeba tylko zacząć / Mieczysław Puzewicz // *Niedziela*. – 2018, nr 38, s. VI-VII

65. Trzy lata w ukryciu : sprawiedliwi wśród narodów świata / Karolina Rozwód // *Gazeta w Lublinie*. – 1998, nr 41, s. 4
66. Ty bandyto, to ja już tyle czasu chodzę za tobą... / Daniel Piekaruś // *Gazeta Polska*. – 2022, nr 16, s. 78-80
67. Ukrywał Żydów, zginął razem z nimi. IPN szuka żołnierzy / PP // *Dziennik Wschodni*. – 2021, nr 89, s. 2
68. Uratowali życie sześciu Żydom / Anna Chodyka // *Słowo Podlasia*. – 2023, nr 20, s. 24
69. Uratowana z Niemirówka / Robert Czyż // *Tomaszowska Teka Regionalna*. – 2019, nr 6, s. 4-6
70. W młodości pomagała Żydom, dziś odbierze medal / Agnieszka Dybek // *Dziennik Wschodni*. – 2019, nr 201, s. 2
71. Wszystko kierowało mnie ku tej historii / Dan Gordon // *Kurier Lubelski*. – 2022, nr 74, s. 16-17
72. Wystawa o tych, którzy pomagali Żydom / Patrycja Wójtowicz // *Kurier Lubelski*. – 2022, nr 59, s. 4
73. Z głębokim smutkiem przyjąłem wiadomość o śmierci Maksymiliana Jarosza ps. Mirski (1925-2020) / Jarosław Szarek // *Kurier Lubelski*. – 2020, nr 94, s. 8
74. Z imienia za pomoc Żydom / lew // *Kronika Tygodnia*. – 2020, nr 41, s. 4
75. Z pomocą żydowskiemu sąsiadowi : historia bohaterskiej rodziny Babiarczów z Izbicy : dodatek historyczny IPN / Janusz Kłapeć // *Nasz Dziennik*. – 2020, nr 69, dod. Samarytanie w Czasie Zagłady, s. III
76. Zamojski przemysłowiec, który ratował Żydów / Janusz Kłapeć // *Kurier Lubelski*. – 2022, nr 56, s. 2
77. Zawołani po imieniu / (mp) // *Tygodnik Zamojski*. – 2020, nr 41, s. 27
78. Zawołani po imieniu / (mp) // *Tygodnik Zamojski*. – 2022, nr 41, s. 22
79. Zawołani po imieniu... Bo mieli odwagę miłością pokonać zło / Anna Szewc // *Dziennik Wschodni*. – 2022, nr 190, dod. Magazyn, s. 4-5

80. Zginęli za pomoc Żydom / NK // *Nowa Gazeta Biłgorajska*. – 2018, nr 6, s. 14
81. Zginęli, bo ratowali życie Żydów / Ez // *Kronika Tygodnia*. – 2022, nr 40, s. 12
82. Zginęli, bo ratowali Żydów / Leszek Wójtowicz // *Kronika Tygodnia*. – 2020, nr 25, s. 19
83. Znak wiary / Edmund Ilcewicz // *Tygodnik Powszechny*. – 1980, nr 15, s. 1-2
84. Zostali zamordowani, bo pomagali Żydom / Rafał Drabik // *Kurier Lubelski*. – 2022, nr 245, s. 2
85. Zrobił wiele, a pamiętają nieliczni / Anna Szewc // *Dziennik Wschodni*. – 2022, nr 89, s. 8

Oprac.
Maria Wójcik
Maciej Sztorc
Radosław Jarecki